

Муниципальное бюджетное общеобразовательное учреждение
«Средняя общеобразовательная школа с.Тоора-Хем имени Л.Б.Чадамба»

«Согласовано»

Руководитель МО

Чоодунай В.В. /Чоодунай В.В./

Протокол № 1 от

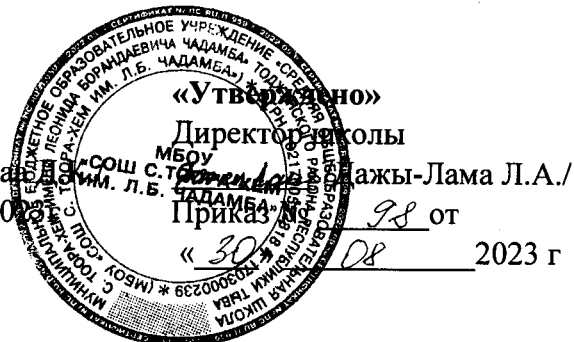
«30» 08 2023г

«Согласовано»

Зам. по УВР

Серенмас /Серенмас

«30» 08 2023г

Рабочая программа

по литературному чтению на родном (тувинском) языке
(наименование учебного предмета (курса))

3 «а», «в», «г», «д» начальная общеобразовательная школа
(уровень, степень образования)

2023-2024 учебный год
(срок реализации программы)

ФИО учителя (преподавателя), составившего рабочую учебную программу:
Куулар Эма Чижир-ооловна - учитель начальных классов, высшая категория,
Шимээлге Галина Алексеевна - учитель начальных классов, высшая категория,
Чоодунай Виктория Викторовна – учитель начальных классов, высшая категория,
Оюн Урана Очуровна - учитель начальных классов, первая категория
(преподаваемый предмет, квалификационная категория)

с.Тоора-Хем

2023-2024 учебный год

Ажылчын программа
литературлуг номчулга
3 класс
(Автору: Л.С.Кара-оол)
неделяда 1 шак (34 шак)

3-кү класстың «Литературлуг номчулга» эртеминге тургускан ажылчын программаны Россия Федерациязынын «Россияның Школазы» деп өөредилге-методиктиг бөлүккө, Тыва Республиканың ниити өөредилгезиниң эге школага 1- 4 класстарга тыва дыл болгаш номчулга талазы-биле күрүне стандарттарынга дүүштүр, 2011 чылдың Э. Д. Ондарның 2- 4 класстарга номчулга программазынга болгаш 2013 чылда үндүргени 3-кү класстарның Л.С.Кара-оолдун «Литературлуг номчулга» номунга даянып тургускан. Бо ажылчын программа эге школаның Федералдыг күрүне стандарттарының сорулгаларын чедип алырынче угланган.

Номчулгага чылда 34 шак көрдүнүп турар, неделяда 1 шакка санаттынган. Класстан дашкаар номчулганы 1 улдунда-ла 1 шак кылдыр киирген

Ажылчын программада кирип турар номчулганың тематиказы кол программада кирип турар чыл дургузунда өөредир темаларның бөлүктөр аайы-биле чижек хуваалдазынга дүгжүп турар:

№	Темалар	Шактар хуваалдазы	
		Класска номчулга	Класстан дашкаар номчулга
1	Экии, «Литературлуг номчулга!» Чугаа сайзырадылгазы. Чогаадыг.	2	
		1	
2	Тыва-мээң төрөөн черим.	7	1
3	Күс дүшкен. Чугаа сайзырадылгазы. Эдертиг.	6	
		1	
4	Улустун аас чогаалы.	7	1
5	Кыш дүшкен. Чугаа сайзырадылгазы. Чогаадыг	5	
		1	
6	Тыва чоннун чаагай чаңчылдары.	4	1
7	Школа. Эп-найырал. Өг-бүле. Чугаа сайзырадылгазы. Эдертиг.	5	
		1	
8	Февраль 23- Ада- чурт камгалакчыларының хүнү.	1	
9	Март 8-Бүгү делегейнин херээженнер хүнү. Чугаа сайзырадылгазы. Чогаадыг.	2	
		1	
10	Амыдырал болгаш күш-ажыл.	6	
11	Апрель 12- Космонавтика хүнү.	1	
12	Час дүшкен.	4	1
13	Бойдус. Экология. Кадыкшыл.	5	
14	Каас чай, чедип кел!	1	

15	Май 1-Частың болгаш күш-ажылдың байырлалы.	1	
16	Май 9-Тиилелге хүнү.	1	
17	Чыл иштинде өөрөнгөн чүүлдерин катаптаары.	1	

Бо бердинген чижек тематикаларга хамаарыштыр номчуур ужурлуг чогаалдар иштинден уруглар төрөөн черинин, долгандыр турар хүрээлелдин; эш-өөр болгаш үе-чергелеринин, оларнын чуртталгазынын, оюн-тоглаазынын, ужуралдарынын; бойдус болгаш ооң камгалалынын; тыва чоннуң чаагай чаңчылдарынын; төрөөн чуртунуң төөгүзүндөн барымдааларынын (дээш оон-даа ыңай) дугайында билиглерни шингээдип алырлар. «Солун ужуралдар» деп бөлүктө чогаалдарны класстан дашкаар немелде болгаш бот-номчулгага ажыглап болур.

Эге школаның 2- 4 класстарына чечен чогаал курузунуң утказы «Төрөөн чугаа» номнарынын дузазы-биле илереттинер болгаш боттаныр.

Чечен чогаал номчулгазы деп курузунуң ниити тайылбыры

Номчулга кичээлдери дээрге эге школада өөренип турар кол эртемнерниң бирээзи деп санаттынып турар. Ол уругларнын шын медреселдиг номчулгазын болгаш сөзүглел-биле ажылдап билирин, уран-чечен номчулгага сонургалын оттуруп, уругнуң ниити сайзыралынче, эстетиктиг болгаш мөзү-шынар кижизидилгезинче кичээнгейни угландырып турар.

Чечен чогаал номчулгазы деп курузун чедишшинниг өөренип алыр болза, ол эге школаның өске-даа эртемнериниң түннелдерин хандырат. Эге школага чечен чогаал номчулгазынын программасы уругларнын аас болгаш бижимел чугаазын сайзырадырынче кол кичээнгейни угландырып турар. Ооң иштинде бир онзагай черни өөреникчилерниң шын чугаалап өөредириниң кол хевири (аргазы) - номчулганың чаңчылдарын хевирлээри болгаш ону сайзырадырынче угланган ажылдарны чорудары ээлеп турар.

Бердинген курс дараазында сорулгаларны чедип алырынче угланган:

- ыткыр (дыңналдыр) номчуурунуң хевиринден эгелээш, ханы, медреселдиг иштинде номчуурун, литературлуг шын адаашкын езугаар болгаш рольдар аайы-биле аянынг номчууру; номчаан чогаалынын утказын сайгарып, ында кол чүүлдү илередип, оон чогуур түннелдер кылыры, номчаан сөзүглелдерин кезектерге чарып, оларга тус-тузунда ат тыварына, абзац дузазы-биле план тургузарына, номчаан чүүлүнүң утказын делгеренгей (долу) азы допчу кылдыр чугаалап өөрениринге чаңчыктырат;
- уругларны бичиизинден эгелеп коллективтиг езуга, бот-боттарына негелделиг, шынчы, ак сеткилдиг, бьжыг туруштуг, эрес-дидим болуруна, мөзүлүг аажы-чанга, күш-ажылга кижизидер;
- уругларнын ном-биле ажылдап, оон билиг тыварына номну үргүлчү номчууруна негелделиг, чечен чогаалга сундулуг, уран сөстүң тургузукчулары - чогаалчыларнын чогаадыкчы ажыл-херектеринге сонургалдыг болурун чедип алыр;
- хемчээл, утка, тематика, жанр талазы-биле аңгы-аңгы чогаалдарны ханы, шын билиндирер;
- уругларнын чугаазын сайзырадыр болгаш оларга чугаалап, номчуп, дыңнап билириниң база сөзүглелдерниң аңгы-аңгы хевирлерин сайгарып шыдаптарынын чаңчылдарын шингээттирер;

- уругларның өөрөнгөн чогаалдарының утказын, ооң маадырларының хөделиишкиннерин, чорук-херектерин ханы шингээдип ап, аңаа хамаарыштыр чогуур үнелелди берип, боттарының сагыш-сеткилин хайныышкынны-биле илередип шыдаарының, чечен чогаалды долузу-биле шингээдип алырынга аргаларын сайзырадыр;

- чечен чогаалдың уран чурумалдыг дылын, омур-хевир тургузарынга аян кирир аргаларын сеткип билир кылдыр уругларны өөредир; оларны боданыр аргаларын болгаш чогаалдыкчы бодалын сайзырадыр;

- шүлүк чогаалын кичээнгейлиг дыңнап билириниң аргаларын сайзыратпышаан, ооң уран сөзүн чарашсынар болгаш ханы шингээдип алырының дуржулгазын мөөңөп, аңаа уран-чечен хөөннүг болгаш сонургалдыг болурун кижизидер;

- долгандыр турар хүрээлел болгаш бойдус дугайында уругларның боттуг бодалдарын сайзырадып, ону шын угап болгаш медереп билириниң дуржулгазын байыдар;

Номчулганы эге школаның өөредилге эртеми кылдыр кириген болганда, ол чүгле өөредиглиг эвес, а кижизидиглиг сорулгаларны шийтпирлээр улуг ужур уткалыг. Хар – назынынга дүтжүп турар уран-чечен чогаалдар-биле таныжылганың мөзү-бүдүш болгаш эстетиктиг ужур-утказы уругларның минишкиннеринге, угаан-медерелинге болгаш номчукчунуң тура-соруунга салдарлыг, национал болгаш бүгү кижини төрөлгөтөнниң үнелиг чүүлдеринге тааржыр хууда шынарларның хевирлеттинеринге дузалаар. Өөреникчилерниң моральдыг нормаларже уг-шиин тып билири, оларның боттарының херектери биле культурлуг кижиниң аажы-чаңының этиктиг принциптеринге хамаарыштырып билирин сайзырадыр; эки сеткилдиг кады ажылдажылганың чаңчылдарын кижизидер. Чечен чогаал номчулгазы деп курсту шингээдип ап турар үеде эге школаның өөреникчилериниң коммуникативтиг культуразының деңгели бедиир: диалогтар тургузар билиглери; бодунуң үзел-бодалын дамчыдып билири; бердинген чогааларның сорулгаларының аайы-биле монологтарны тургузуп билири; сөзүглелдерниң аңгы-аңгы хевирлери-биле ажылдап билири; номнуң тайылбыр аппарады-биле бот ажылдап билири; словарьлардан, справочниктерден, энциклопедиялардан чогуур ужурлуг медээлерни тып билири хевирлеттинер.

Номчулга кичээлдеринге өөреникчи бодун шыырак билиглиг номчукчу мен деп чүүлдү билип алырынга дузалап турар номчукчунуң харыылап билир айтырыгы хевирлеттинер. Билиглиг номчукчу үргүлчү ном номчурунга, сөзүглел-биле ажылдаарының аргаларын болгаш номчулганың техниказын, номчаан болгаш дыңнаан чогаалдарының утказын билип алырынга, номнарда бар билиглери боттары тып болгаш үнелеп билиринче чүткүлдүг болур.

Бердинген курс уругларның чечен чогаалдарны номчурунче сонургалын бедидер. Чечен чогаал эртеминге хамаарыштыр 3-4 класстарга дараазында бөдүүн билиглер-биле база таныштырып болур: автор дугайында бөдүүн дыңнадыглар, номчаан чогаалының жанры, темазы, улустуң аас чогаалының бичии жанлары – тывызыктар, үлегер домактар, дүрген-чугаалар, янзы-бүрү тывызыктыг бодалгалар дээш оон-даа өске.

Чечен чогаал номчуп, чечен омур-хевирлер-биле танышкан тудум, уругларның ниити сайзыралы, чүвени угап, медереп билири, сагыш-сеткилдин бодалдары улам делгемчири, ханылаар, байлакшыыр. Авторнуң сөзүглелинге дүүштүр уругларның аас-биле харыылары, чечен омур-

хевиринге хамаарыштыр билип алган бүгү-ле ажыктыг чүүлдери- оларның чечен чогаалды шингээди ап турарының херечизи болур.

3 - кү класстың «Литературлуг номчулга» эртеминге тургускан чижек ажылчын программа чечен-эстетиктиг болгаш литература шинчилелдиг принциптерге үндезилеттингеш, «Литературлуг номчулга» номнарының тургузуун болгаш утказын тодарадыр. Оон аңгыда чижек программада чаа федералдыг күрүне стандарттарының негелделерин езугаар уругларның номчулгага хамаарышкан билииниң деңнелдери, номчулга кичээлериниң сорулгалары, өөредириниң чамдык аргалары, планнатынган түңнелдери, чижек хыналда ажылдары кирген.

Ажылчын программаны тургузарда дараазында литератураны ажыглаан:

- 1- 4 класстарга тыва дыл болгаш номчулга программасы. (Тываның ном үндүрер чери, Кызыл - 2000).

- 3-кү класстың Л.С. Кара-оолдун «Литературлуг номчулга» ному (Тываның ном үндүрер чери, 2002)

- Н. С. Конгар. Класстан дашкаар номчулга ному (Тываның ном үндүрер чери, 2005)

- Э. Д. Ондар Методиктиг сүмелер. Эге школаның 3-кү класының «Төрээн чугаа» ному – биле ажылдаар башкыларга дузаламчы- Кызыл: Тываның ном үндүрер чери, 2003.

- 1 – 4 класска диктантылар болгаш эдертиглер чыындызы.

Номчулгага болгаш чугаа сайзырадылгазынга өөреникчилерниң билир ужурлуг кол билиглери, мергежилдери болгаш чаңчылдары

3-кү классты доозуп тургаш, өөреникчилер дараазында чүүлдерни шингээди ап турар.

Номчулганың чаңчылдары:

2-ги класска алган билиглерин улам ханыладыр болгаш быжыглаар.

Утка болгаш дыл-домааның талазы-биле чедингир сөзүглелди пауза, интонация болгаш номчулганың темпизин барымдаалап шын, медреселдиг, аянның номчууру. Номчулга үезинде нарын сөстөрни, ылаңгыя кылыг сөстөрни, чүве аттарын, утка талазы-биле тудуш холбаалыг сөстөрни (чүве ады – биле эдеренчи, демдек ады – биле чүве адынын каттышканы) бот – боттарындан адырбайн, тудуштуруп номчууру. Сөзүглелде чугула утка илередир сөстү ылгап билири. Баштай иштинде номчааш, оон соонда аянның, ыткыр номчууру. Диалогту аянның рольдап номчууру. Иштинде оожум болгаш шилилгелиг номчулганың аргаларын шингээди алганы. Номчулганың темпизин сагып шыдаары. Таныш эвес сөзүглелди номчуурунун дүргени 1 минутада 65-70 хире сөс.

Сөзүглел-биле ажыл. Сөзүглелдин кезектерин чогаалда болуушкуннарның дес дараалашкаан болгаш утка талазы-биле харылзааларын тодарадып билир.

Улуг эвес сөзүглелди аңгы-аңгы кезектерге чарып, кезек бүрүзүнге ат (эге) чогаадыры; башкының дузазы-биле сөзүглелдин планын тургузары.

Номчаан чүүлүнүн утказын делгередир болгаш кысказы-биле допчулап чугаалаары. Чогаалдын кол бодалын илередип, боттарының сөстери-биле ону бадыткаары. Чогаалдың киржикчилериниң чугаазын барымдаалап, оларга үнелел бээри.

Болуушкуннун чылдагаанын тайылбырлап шыдаары. Хайгаараан, көргөн-билген чүүлдеринин дугайында, башкының дузазы-биле сайгарган чуруктарга хамаарыштыр кыска чугаалар тургузары.

Делгеренгей болгаш кыска план езугаар нгомчаан чүүлүнүн утказын дес-дараалаштыр үшкү арындан чугаалап билири. Сөзүглелде билидинмес болгаш чаа сөстөрни, сөстүн чамдык уран аргаларын боттарының билир шаа-биле тайылбырлап шыдаары.

Чогаалдың кол темазынга, кол утказынга, идеязынга хамаарышкан монологтарны (үзүндүлөр, абзацтар) дыңналдыр номчууру, доктаадып алыры. Чогаалдың маадырларының бирээзинин өмүнээзинден делгеренгей азы допчу чугаа кылып билири. Аас чогаалдарының болгаш чечен чогаалдың хевирлери-биле (жанрлар) практиктиг таныжылга. Басня, ооң онзагай талазы.

3 -кү класстың өөреникчилеринин шиңгээдип алыр билиглери:

- медреселдиги-биле шын номчуп, бижип болгаш чугаалаарынга өөренир;
- төрөөн дыл болгаш литература талазы-биле эге билиглерни алыр;
- ном ажыглаарынга чаңчыгар болгаш дылга сонургалы, номчулуга болгаш билиглерге чүткүлү хайныгар;
- мораль болгаш эстетика талазы-биле кижизитинер;
- өөренип турар чүүлдерин сайгарып, бөлүктөп, деңнеп, түңнеп билиринге, оларның иштинден кол болгаш чугула чүүлдерни тып, тайылбырлаарынга чаңчыгар.

3- кү классты доозуп тура номчулуга программанын шиңгээдип алганының планнаттынган түңнелдери

Личностуг (личностные результаты)

Өөреникчилер чүнү билир үжүрлүгүл:

- өөрөдигениң чедишкинниг болурунун чылдагаанын тып билири;
- бодунун ажылын түңнеп, үнелеп билири;
- бодунун төрөөн чуртунга болгаш чонунга, ооң амыдырал-чуртталгазының хамаарылгазын шингээдип алыры;
- өске чоннарның ниити мөзү-шынарының, моральдыг нормаларының талаларын билип алыры;
- бодунун-даа, өске чоннун кижилеринин кылган эки, багай талаларының уг- шиин тып билири;
- моральдыг нормаларга болгаш этиктиг негелделерге дүүштүр аажы- чаңын таарыштырары;
- өске кижилерниң сагыш-сеткилин, ишти-хөңнүн билири болгаш олар-биле кады сагыш-човаары;
- уран-чечен культура-биле таныжып тура эстетиктиг овур – хевирлерниң кижизиттинери;
- өөрөдигеже, эртем-билигге чүткүлдүү;

Өөреникчилер чүнү билип алырыл:

- долгандыр турар бойдуска хумагалыг, камныг, ынак болуру;
- аажы- чаңы моральдыг мөзү – шынарга, ужур-чурумга чагыртыры;
- өске чоннарның хамаатыларынга дең хамаарылгалыг болуру.

Предметтиг (предметные результаты)

(Раздел «Виды речевой и читательской деятельности»)

Номчулга болгаш чугаа сайзырадылганы

Өөреникчилерниң өөренип алган турар билиглери:

- утка болгаш дыл-домааның талазы-биле чедингир сөзүглелди пауза, интонация болгаш номчулганың темпизин барымдаалап шын, медреселдиг, аянныг номчууру;
- таныш эвес сөзүглелди номчуурунун дүргени 1 минутада 65 – 70 хире сөс;
- чогаалдың адынга болгаш аңаа чураан чуруктарга даянып алгаш, чогаалдың кол утказын тодарадып билири;
- чогаалдың темазынга, кол утказынга, идеязынга хамаарышкан монологтарны (үзүндүлери, абзацтарны) дыңналдыр номчууру, доктаадып алыры;
- сөзүглелдин кезектерин чогаалда болуушкуннарның дес-дараалашкаан болгаш утка талазы-биле харылзааларын тодарадып билири;
- улуг эвес сөзүглелди аңгы-аңгы кезектерге чарып, кезек бүрүзүнге ат (эге) чогаадыры; башкының дузазы-биле сөзүглелдин планын тургузары база сөзүглелге болгаш ооң кезектеринге хамаарышкан айтырыгларны тургузуп билири;
- номчаан чүүлүнүн утказын делгереди болгаш кысказы-биле допчулап чугаалаары;
- уруглар библиотекасында бар номнар-биле, алфавиттиг каталог аайы-биле номнарны тып билири;
- номчаан номнарының кыска тайылбырын тургузуп билири; справочниктер, энциклопедиялар болгаш уругларның периодиктиг журналдары- биле ажылдап билири;
- чогаалдың кол маадырларының чугаазын, чүнү кылып турарын барымдаалап оларга үнелел бээри;

Өөреникчилерниң өөренип алыр аргалары:

- номчаан чогаалынга хамаарышкан бодунун үзел-бодалын бодунун сөстери-биле аас болгаш бижимел хевирге дамчыдып билири;
- номчаан чогаалының эстетиктиг болгаш мөзү-шынар талазы-биле бодунун бодалдарын чугаалап билири;
- номчаан чогаалының кол маадырларынга болгаш чогаалды бижээн авторнун позициязынга хамаарыштыр бодунун үзел – бодалын бодунун сөстери-биле аас болгаш бижимел хевирге дамчыдып билири;
- демей сөзүглелдерни болгаш айтырыгларга харыыларны бижимел хевирге тургузуп билири;

Чогаадыкчы ажылдар (Раздел «Творческая деятельность»)

Өөреникчилерниң өөренип алган турар билиглери:

- диалогту аянныг рольдап номчууру;
- план езугаар сөзүглелди тургузуп билири;
- хайгааралдың туннелинде бижимел чугааның хевирлерин (тодарадып бижиир, угаап-бодаар), болган болуушкуннун чылдагаанын тодарадып тургаш, чугааларны тургузуп билири;
- бердинген тема езугаар чогаадыгларны, номчаан номунга, көргөн кинозунга, теледамчыдылгага, сөзүглелдерниң үзүндүлериңе үнелээшкннерни бижип билири;

- номчаан чугаазыңа шиижиткен көргүзүглерге киржири, шээжи-биле доктаадып алган шүлүктөрүн, чогаалдың үзүндүлөрүн аяңныг номчуп билири;
- бердинген чуруктар езугаар чогаадыгларны тургузуп чогаадып билири.

Өөреникчилерниң өөренип алып аргалары:

- чогаалдың маадырларының бирээзиниң өмүнээзинден делгеренгей азы допчу чугаа кылып билири;
- чогааның сюжедин болгаш кол маадырларының болуушкуннарын улаштыр чогаадыры;
- номчаан чогаалдарыңа чуруктарны чуруп билири;
- бөлүк- биле ажылдап тура сценарийни болгаш проектилерни тургузуп билири;

(Раздел «Литературоведческая пропедевтика»)

Литература эртеминге баштайгы өөредилге

Өөреникчилерниң өөренип алган турар билигдери:

- сөзүглелде чугула утка илередир сөстү ылгап билири; баштай иштинде номчааш, ооң соонда аяңныг ыыткыр номчууру;
- аас чогаалдарының болгаш чечен чогаалдарының хевирлери-биле (жанрлар) практиктиг таньжылга; басня, ооң онзагай талалары- биле таньжары;
- авторнуң, кол маадырларның сөзүн, пейзажтын, маадырларның хевир дүрзүзүн, оларның чүнү кылып турарын, амыдырал-чуртталгазын тодарадып ылгап билири;
- авторнуң кол маадырларга хамаарылгазын тодарадып, чугаалап билири;
- жанрларны деңнеп тургаш ылгап билири (тоол – басня, тоол – тоолчургу чугаа, - тоол – чечен чугаа о. ө.);

Өөреникчилерниң өөренип алып аргалары:

- аяңныг уран номчулганың аргаларын (деңнелге, диригжидилге, метафора) ажыглап тургаш, сөзүглелдерниң анализин кылып өөренири;
- аналогия езугаар, аяңныг уран номчулганың аргаларын (деңнелге, диригжидилге, метафора) ажыглап тургаш сөзүглелдерни, шүлүктөрни чогаадып тургузуп өөренири.

Метапредметтиг (метапредметные результаты)

Регулятивтиг (Регулятивные)

Өөреникчилерниң өөренип алган турар билигдери:

- бодунуң кылыр ужурлуг ажылын планап болгаш салып алган сорулгалары-биле оларны дүүштүрүп билири;
- чаа өөрөнгөн уран – чечен чугаада башкының айтып кааны езугаар чүнү кылырын сагыыры;
- өөредиглиг кылдыныгларны аас болгаш бижимел хевирге кылып билири;
- болуушкун төнчүзүндө , ооң түннелдерин анализтеп болгаш демдээн салган соонда эдилгелерни кылып билири;

Өөреникчилерниң өөренип алып аргалары:

- башкы-биле демниг ажылдажыышкын үезинде чечен чогаалды өөренип шиңгээдип алырда чаа-чаа сорулгаларны салып билири;
- кылган ажылдарын ажыл үезинде болгаш ажыл соонда шын кылып турарын бот сайгарып шинчилеп билири;

- бодунуң номчулга ажылын планап билири.

Билип алыышкын (Познавательные)

Өөреникчилерниң өөренип алган турар билиглери:

- херек билиглерни словарьларны ажыглап тургаш тып билири;

- чогаалдарны болгаш ооң кол маадырларын деңнеп болгаш үнелел барымдаазын езугаар аңгылап билири;

- чогаалдың кол маадырларының сөстери, сагыш- сеткили, кылып турар чүүлдерин, аразында харылзааларын шингээдип алыры.

Өөреникчилерниң өөренип алып аргалары:

- херек билиглерни библиотекалардан, өөредиглиг литературадан болгаш Интернеттен тып билири;

- амыдыралдың болуушкуннарын, чечен чогаалдын хевирлерин, кол маадырларын деңнеп болгаш аңгылап билири;

- чогаалды сайгарып турар үеде болгаш бодунуң амыдыралыңга даянып алгаш чылдагаан айтып турар харылзааларны, логиктиг угаан- бодалын аас болгаш бижимел хевирге шын тургузуп билири;

- бердинген статья-биле ажылдап билири (статьяның кол бодалын тодарадып, планын тургузары).

Коммуникативтиг (Коммуникативные)

Өөреникчилерниң өөренип алган турар билиглери:

- бөлүккө ажылдап өөренири; бодунуң бодалындан аңгыда эжиниң үзел-бодалын база дыңнап үнелеп билири;

- түңнел үндүрерде бодунуң бодалын тайылбырлап билири болгаш эшөөоруннун үзел-бодалы- биле деңнештирип билири;

- эжинге херек медээни шын тода дамчыдып билири;

- демниг ажыл үезинде эжинге дузаны чедирери, бот-боттарын хынажып билири;

- диалог чугааны чорудуп билири;

- салдынган сорулгаларны чедип алырда чугааны шын тургузуп билири;

Өөреникчилерниң өөренип алып аргалары:

- салып алган сорулгаларны чедип алырда, өске кижилерниң үзел-бодалдарын база дыңнап билири;

- бөлүк-биле ажыл үезинде чогуур айтырыгларны салып билири.

КТП литературлуг номчулга, 3 класс

<i>Кич дугаары</i>	<i>Темазы</i>	<i>Хуну (план)</i>	<i>Хуну (факт)</i>	<i>Онаалга</i>
1	Экии, литературлуг номчулга! Моорей «Угаанныглар, сагынгырлар» ар.3-4 Е.Танова. Тыва черге йорээл. ар. 5-7			ар.5-6 доктаадыр.
2	Тывызыктар. ар.8-12, Улегер домактар. ар. 13-14			ар.12 айтырыгларга харыылаар.
3	Оюн удээн чугаалар. Салаалар-биле ойнаар оюннар.ар.15-18. Узун тыныш.ар18-19			ар.15-19 номчуур.
4	С Сурун-оол. Аккырмаа биле ийи. ар.20-22			ар.20-22 утказын чугаалаар.
5	Н.Носов. Бодалга бодааным. ар.23-25			ар.23-24 номчуур.
6	Е.Танова. Ийи «ийи». ар.25-29 Эдилелдин ээзинде ар.29-30			ар.25-29 номчуур, шулукту шээжи-биле ооренир
7	Куску аргага. О.Сагаан-оол. ар.30-32. Э.Кечил-оол. Кайгамчыктыг картошкам.			ар.31-32 утказын чугаалаар., шулукту аянынг номчуур
8	Ч. Ондар. Кыштын тыныжы ар.33-35. Чогаадыг «Экии, кус!» (онаалга)			ар.33 доктаадыр.
9	Ю.Кюнзегеш. Шартылаа биле кымыскаяк. Ю.Кюнзегеш. Ажыл. ар.36-38			ар.36-38 номчуур., шулукту шээжи-биле ооренир

10	О.Сувакпит. Арзылан биле пар. ар.39-40, Салааларым. ар.40-42		ар.39 доктаадыр.3 строфаны доктаадыр
11	КДН.К.Э.Кудаж.Мыйыт. ар.43-46 С. Сурун-оол. Уугтунмас тоорук. ар.47-49		ар.42 айтырыгларга харыылаар., ар. 49 онаалганы кууседир
12	М.Пришвин. Алдын шынаа. С.Комбу. Чогум чул ол, уруглар? ар.50-52		ар.51, шулукту доктаадыр.
13	С. Сурун-оол. Хек. Г. Скребицкий. Кушкаштарнын медээзи. ар. 52-56		ар.52-54 утказын чугаалаар.
14	Ч.с. Чурук-биле чугаа. «Тывада кыш» Б. Ховенмей. Кыш. М. Кенин- Лопсан. Кыштын шулукчузу. А.С.Пушкин. Кыш. ар.57-60		чурук «Кыш» чуруур, 1 шулукту шээжи- биле ооренир .
15	Л.Толстой. Ак кодан. ар.61-63 Л.Чадамба. Соок- Ирей.		ар.61 айтырыгларга харыылаар.
16	М. Кенин-Лопсан. Оскус ангыр. Ч. Кара- Куске. Хурээлелди камгаланар. О.Сувакпит. Эмнеп алган.		ар.66-67 номчуур., доктаадыр
17	С.Бурбу. Сагынгыр куске С.Маршак. Угаанныг Кускежик.		ар.72 айтырыгларга харыылаар.
18	С.Бюрбю. Кажар диин арын 77-78. Оптуг Чыккылаа. арын 78-80		ар.77-80 номчуур, утказын эдерти чугаалаар
19	Т.Кызыл-оол. Бодаган Багай чанчыл. арын 82-84		ар.82-83 утказын чугаалаар.

20	Э.Кечил-оол. Шолалатканым. арын85-89 А.Барто. Ийи алышкы. арын 89-90. Онаалга. Проект «Бистин камгалакчыларывыс»		ар.85-88 номчуур.
21	Б.Ховенмей. Ием холу. ар.92-93 С.Тока. Ававыс чокта. ар.92-95		ар.92 доктаадыр.
22	Э.Кечил-оол. Ава созу дыннавакса. ар.96-98		ар.96-97 аянынг номчуур.
23	О. Саган-оол Онза уе. Л.Чадамба. Часкы тарылга. арын100-101		номчуур
24	Чыраа-кулун. Хам бору биле шинчээчи бору. Хараган бажындак дук (тыва улустун тоолу)		ар.103-105 утказын чугаалаар.
25	К.Ондар Мени таныыр. С Комбу. Сайдаяк		ар.111-114 номчуур, шулукту доктаадыр
26	О.Сагаан-оол. Оол биле кушкаш. Арын 111-114, Элик оглу. арын115-118		утказын эдерти чугаалаар
27	Дуза дилээн адыг. Аскыр дагаа чуге дан бажында алгырар апарганыл? Дээлдиген уну. арын119-122		ар.122 утказын чугаалаар.
28	Ч.Кара-Куске. Чылгылаар мен. Чунгу. ар123-126		ар.123 доктаадыр.
29	С.Сюрюн-оол. Шериг-оолдун олчазы. Чаан болгаш Моська. арын 128-133 Л.Толстой. Ошку биле Бору. ар.134		ар.130-132 номчуур.

30	Ыят чок крокодил. арын 135-137. Ийи элчиген. Кыргыз улустун толугу. арын 137-138		ар.135 утказын чугаалаар.
31	К.Э.Кудажы. Танды кежи. арын139-141 М.Кенин-Лопсан. Мунгашталган балыктар. арын141-143 Е.Танова. Артыш. арын 143-144.		ар.141-143 номчуур.
32	Л.Чадамба. Каас уем. С.Сурун-оол. Чодураа. арын 145-146 С.Сарыг-оол. Чайлагга. Э. Кечил-оол. Солун чайым.		ар.145 доктаадыр.
33	Проект. «Мээн ынак чогаалчым»		ар.148 айтырыгларга харыылаар.